

Nowości w prawie oświatowym

Bogusław Tundzios

Jesienią 2008 roku, w zakończeniu poprzedniego tekstu w dziale „Prawo oświatowe” [„Meritum” 3 (10)/2008] napisałem: „Jednak największe zmiany jeszcze przed nami”. I stało się, teraz trzeba ten ogrom bogactwa jakoś usystematyzować. Proponuję więc tym razem rozpocząć od poniższego materiału Ministerstwa Edukacji Narodowej (skrót), ponieważ zawiera kwintesencję tego, co czeka nas w szkołach w najbliższym czasie.

Informacja w sprawie organizacji pracy w szkołach publicznych

Od dnia 1 września 2009 r. wchodzi w życie nowa podstawa programowa wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego szkoły podstawowej i gimnazjum. Nową podstawę programową będzie stosować się począwszy od roku szkolnego 2009/2010 w przedszkolach, w klasie pierwszej szkoły podstawowej i w klasie pierwszej gimnazjum.

W związku z powyższym ulegną również zmianie ramowe plany nauczania dla I etapu edukacyjnego (klasy I–III szkoły podstawowej) i III etapu edukacyjnego (gimnazjum).

Projekt rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania jest w chwili obecnej przekazany do uzgodnień międzyresortowych i do opinii partnerów społecznych. Podpisano także rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli obowiązujące od roku szkolnego 2009/2010.

Zmiany w ramowych planach nauczania w klasach I–III szkoły podstawowej i w gimnazjum przewidują:

- 1) w klasach I–III szkoły podstawowej zmniejszenie o 3 tygodniowej liczby godzin zajęć edukacyjnych w cyklu kształcenia (dotychczas ramowy plan nauczania w tym etapie edukacyjnym przewidywał 60 godzin obowiązkowych zajęć

edukacyjnych i 6 godzin do dyspozycji dyrektora; nowy ramowy plan nauczania dla tego etapu kształcenia przewiduje 60 godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych i 3 godziny do dyspozycji dyrektora);

- 2) w gimnazjum wzrost o 3 godziny tygodniowo zajęć edukacyjnych w tym cyklu kształcenia (dotychczasowy ramowy plan nauczania dla gimnazjum przewidywał 82 godziny obowiązkowych zajęć edukacyjnych i 6 godzin do dyspozycji dyrektora; nowy ramowy plan nauczania przewiduje 88 godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych i 3 godziny do dyspozycji dyrektora).

Wzrost tygodniowej liczby obowiązkowych zajęć edukacyjnych w gimnazjum wynika z tego, że nowymi obowiązkowymi zajęciami edukacyjnymi będą: drugi język obcy nowożytny oraz edukacja dla bezpieczeństwa.

(...)

Nie ulegają zasadniczym zmianom przepisy dotyczące obowiązkowych podziałów na grupy na zajęciach z języka obcego, informatyki i wychowania fizycznego. Liczebności grup zajęć języków obcych oraz wychowania fizycznego ma być taka sama jak obecnie, natomiast sposób organizacji odmienny. Na zajęciach z języków obcych należy grupować uczniów zgodnie z ich poziomem zaawansowania, a na części zajęć wychowania fizycznego, zgodnie z wyborem ucznia. Natomiast na zajęciach informatyki liczba uczniów w grupie nie może przekraczać liczby stanowisk komputerowych w pracowni komputerowej. Będzie to w niektórych przypadkach wymagało uzupełnienia tych pracowni w nowe stanowiska komputerowe. Organy prowadzące szkoły publiczne będą mieć czas na te uzupełnienia do końca sierpnia 2010 r. (taki termin przewiduje projekt rozporządzenia).

Od roku szkolnego 2009/2010 – rok po roku, przez sześć lat – począwszy od klasy I szkoły podstawowej i klasy I gimnazjum, oprócz tego, że wchodzi nowa podstawa programowa kształcenia ogólnego, wchodzi także nowe podręczniki.

Planowane jest rokrocznie obejmowanie każdego rocznika ze zmieniającymi się podręcznikami programem „Wyprawka szkolna”.

Oprócz tego wchodzi w życie inne zmiany bardzo istotne dla organizacji pracy szkół. Nauczyciele zgodnie ze zmianami w art. 42 Karty Nauczyciela mają obowiązek, poza swoim pensum, przepracować przynajmniej jedną godzinę tygodniowo z uczniami w sposób wychodzący naprzeciw ich indywidualnym potrzebom – udzielając im pomocy w przewyższaniu trudności, w rozwijaniu zdolności lub pogłębianiu zainteresowań.

Najistotniejszą zmianą w ramowym planie nauczania jest nieokreślenie liczby godzin tygodniowo w cyklu kształcenia przeznaczonych na poszczególne obowiązkowe zajęcia edukacyjne. W to miejsce określone zostały minimalne ogólne liczby godzin przeznaczone na realizację podstawy programowej z poszczególnych obowiązkowych zajęć edukacyjnych w całym cyklu kształcenia. Dyrektor szkoły odpowiada za to, aby łączne sumy godzin w ciągu trzech lat zajęć z danego przedmiotu były nie mniejsze niż wymienione w ramowym planie nauczania, a efekty określone w podstawie programowej zostały osiągnięte. Tak określona realizacja podstawy programowej z poszczególnych przedmiotów będzie podlegała kontroli kuratora oświaty w ramach sprawowanego nadzoru pedagogicznego.

Podane są natomiast sumaryczne tygodniowe liczby godzin w cyklach kształcenia (w klasach I–III szkoły podstawowej 60 godzin zajęć obowiązkowych i 3 godziny do dyspozycji dyrektora szkoły, a w gimnazjum 88 godzin zajęć obowiązkowych i 3 godziny do dyspozycji dyrektora szkoły). Taka liczba godzin (zwiększona o obowiązkowe podziały na grupy na określonych zajęciach) musi być zatwierdzona przez organy prowadzące w arkuszach organizacji szkół opracowywanych przez dyrektorów tych szkół.

Dzięki takiemu opisaniu godzin nauczania poszczególnych przedmiotów pojawia się możliwość innego planowania roku szkolnego niż do tej pory. Dyrektor szkoły może planować rok szkolny również nierytmicznie, decydując o różnej organizacji pracy szkoły w niektóre dni czy tygodnie.

Czas pracy nauczyciela, zarówno w wypadku realizowania tych pojedynczych, dodatkowych godzin wynikających z art. 42 ust. 2 pkt 2 lit. a i b Karty Nauczyciela, jak i wywiązywania się z tygodniowego pensum – przy zastosowaniu w szkole nierytmicznej organizacji roku szkolnego – musi być rozliczany zgodnie z art. 42 ust. 5b i ust. 7 pkt 1 Karty Nauczyciela.

Po wejściu w życie ustawy o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz o zmianie niektórych innych ustaw arkusze organizacyjne szkół nie będą podlegały opiniowaniu przez kuratorów oświaty. Mogą jednak podlegać kontroli w trybie nadzoru pedagogicznego – np. podczas wizytacji.

Arkusze organizacyjne szkół podstawowych i gimnazjów na rok szkolny 2009/2010 muszą uwzględniać:

- 1) w odniesieniu do klas II–VI szkoły podstawowej oraz klas II–III gimnazjów obowiązujące dotychczas ramowe plany nauczania;
- 2) w odniesieniu do klasy I szkoły podstawowej i klasy I gimnazjum zmienione nowe ramowe plany nauczania.

Inny, bardzo istotny element zmian, to nowelizacja ustawy o systemie oświaty, która lada moment powinna zostać opublikowana w Dzienniku Ustaw. Poniższy materiał MEN z lutego 2009 w sposób syntetyczny ukazuje kierunki zmian w systemie.

Ponadto ukazały się liczne nowe akty prawne. W bieżącym numerze ograniczę się do ich bardzo skrótowego zaprezentowania w chronologii wyznaczonej numerami Dzienników Ustaw.

1. **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ** z dnia 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. Nr 173, poz. 1072).
Data wejścia w życie – 15 października 2008 r.

Rozporządzenie to uchyliło rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2001 r. w sprawie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz wydawania opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, a także szczegółowych zasad kierowania do kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania (Dz. U. Nr 13, poz. 114 oraz z 2003 r. Nr 23, poz. 192).

2. **ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ** z dnia 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 175, poz. 1086).
Data wejścia w życie – 16 października 2008 r.

Rozporządzenie to uchyliło rozporządzenie MEN z dnia 29 stycznia 2003 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 23, poz. 193).

3. USTAWA z dnia 7 listopada 2008 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (Dz. U. Nr 216, poz. 1370), która wprowadziła zmianę w art. 90t ustawy o systemie oświaty. I tak: jednostka samorządu terytorialnego na realizację regionalnych lub lokalnych programów:

- 1) wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży oraz
- 2) wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży

oprócz środków własnych może przeznaczać środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) albo środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegających zwrotowi, inne niż wymienione wyżej (art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych – Dz. U. Nr 249, poz. 2104 ze zmianami).

Data wejścia w życie – 20 grudnia 2008 r.

4. Została opublikowana również USTAWA z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” (Dz. U. Nr 225, poz. 1487) – dopuszczono możliwość udzie-

lenia pomocy w formie posiłku, bez potrzeby ustalania sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego, dla ucznia lub dziecka korzystającego z zajęć w ramach rocznego przygotowania przedszkolnego w szkole lub przedszkolu (jednak ich liczba nie może przekroczyć 10% liczby uczniów i dzieci dożywianych ogółem w szkołach i przedszkolach na terenie gminy w danym miesiącu).
Data wejścia w życie – 1 stycznia 2009 r.

5. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 19 grudnia 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe (Dz. U. Nr 235, poz. 1587) – dodano zawód „Opiekun medyczny” – symbol cyfrowy: 513[02]. Opisano również niezbędne wyposażenia stanowisk do wykonania zadań egzaminacyjnych objętych częścią praktyczną egzaminu.

Data wejścia w życie – 7 stycznia 2009 r.

6. Została opublikowana USTAWA z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 1).

– *regulamin wynagradzania (wynikający z art. 30 ust. 6) będzie ustalany na okres bezterminowy*

NOWY HARMONOGRAM – ROK PO ROKU

Rok urodzenia dziecka	Rok szkolny 2008/2009	Rok szkolny 2009/2010	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2012/2013
ROCZNIK 2002	Dziecko musi realizować OBOWIĄZEK PRZEDSZKOLNY	Dziecko rozpoczyna naukę w klasie I	Dziecko kontynuuje naukę w klasie II	Dziecko kontynuuje naukę w klasie III	Dziecko kontynuuje naukę w klasie IV
ROCZNIK 2003	Dziecko jako pięcioletek może chodzić do przedszkola lub może przebywać w domu	Dziecko po przedszkolu może realizować na wniosek rodzica obowiązek szkolny LUB dziecko realizuje obowiązek szkolny	Dziecko kontynuuje naukę w klasie II LUB Dziecko rozpoczyna naukę w szkole, w klasie I	Dziecko kontynuuje naukę w klasie III LUB Dziecko kontynuuje naukę w klasie II	Dziecko kontynuuje naukę w klasie IV LUB Dziecko kontynuuje naukę w klasie III
ROCZNIK 2004		Dziecko ma prawo do wychowania przedszkolnego	Dziecko po przedszkolu może realizować na wniosek rodzica obowiązek szkolny LUB Dziecko realizuje obowiązek przedszkolny	Dziecko kontynuuje naukę w klasie II LUB Dziecko rozpoczyna naukę w szkole, w klasie I	Dziecko kontynuuje naukę w klasie III LUB Dziecko kontynuuje naukę w klasie II
ROCZNIK 2005			Dziecko ma prawo do wychowania przedszkolnego	Dziecko po przedszkolu może realizować na wniosek rodzica obowiązek szkolny LUB Dziecko realizuje obowiązek przedszkolny	Dziecko kontynuuje naukę w klasie II LUB Dziecko rozpoczyna naukę w szkole, w klasie I
ROCZNIK 2006				Dziecko, jako pięcioletek realizuje wprowadzony OBOWIĄZEK PRZEDSZKOLNY	Dziecko, jako sześciolatek realizuje OBOWIĄZEK SZKOLNY

Ministerstwo Edukacji Narodowej

Warszawa, luty 2009

- (dotychczas na okres od 1 stycznia do 31 grudnia danego roku). Dodane zapisy w ust. 10 dopuszczają możliwość upoważnienia dyrektorów szkół przez organy prowadzące szkoły i będące jednostkami samorządu terytorialnego do przyznawania minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela wyższej niż ustalona przez ministra właściwego do spraw oświaty w granicach ustalonego planu finansowego szkoły.
- wprowadzono obowiązek przeprowadzenia przez jednostki samorządu terytorialnego analizy wydatków na wynagrodzenia w danym roku, a w przypadku nieosiągnięcia w danym roku wysokości średnich wynagrodzeń wypłacenia nauczycielom kwoty różnicy do końca roku w formie dodatku uzupełniającego (art. 30a).
 - rozszerzono zapisy o obowiązku prowadzenia zajęć i czynności wynikających z zadań statutowych, w tym zajęć opiekuńczych i wychowawczych uwzględniających potrzeby i zainteresowania uczniów (w szkole podstawowej i gimnazjum w wymiarze 2 godzin w tygodniu na zajęcia opieki świetlicowej lub zajęcia w ramach godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły, z wyjątkiem godzin przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych; w szkole ponadgimnazjalnej w wymiarze 1 godziny na zajęcia w ramach godzin przeznaczonych w ramowych planach nauczania do dyspozycji dyrektora szkoły, z wyjątkiem godzin przeznaczonych na zwiększenie liczby godzin obowiązkowych zajęć edukacyjnych) – zapis obowiązuje od 1 września 2009 r. do 31 sierpnia 2010 r. (art. 42 ust. 2).
 - stworzono możliwość określenia przez organ prowadzący szkołę lub placówkę przypadków, w jakich nauczycielowi zatrudnionemu w pełnym wymiarze zajęć można obniżyć tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, oraz warunków i trybu tego obniżania (art. 42a ust. 1).
 - wpisani z urzędu na listę zostali eksperci, skreśleni z niej na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2007 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 80, poz. 542). Do dnia 31 grudnia 2010 r. powinni oni ukończyć stosowne szkolenie dla ekspertów, gdyż w przeciwnym przypadku zostaną skreśleni z tej listy z dniem 1 stycznia 2011 r. Z obowiązku odbycia szkolenia zwolnieni są eksperci posiadający stopień naukowy doktora lub stopień doktora sztuki.
Data wejścia w życie – 22 stycznia 2009 r.
7. W Dzienniku Ustaw Nr 4 pozycja 17 z 15 stycznia 2009 znajduje się ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.
8. Tamże pozycję 18 zajmuje ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 6 stycznia 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (omówione częściowo cytowanym materialem MEN) – data wejścia w życie – 30 stycznia 2009 r. (zgodnie z § 32 nowego rozporządzenia traci moc Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 5 lutego 2004 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz cofania dopuszczenia (Dz. U. Nr 25, poz. 220). Jednakże przepisy uchylonego rozporządzenia będą jeszcze stosowane nie dłużej jednak jak do 31 sierpnia 2015 r. Zachodzi więc konieczność stosowania w praktyce obydwu rozporządzeń.
9. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 12 stycznia 2009 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach: garbarz skór, kelner, kowal, lakiernik, mechanik automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyjnych, monter-elektronik, monter mechatronik, operator urządzeń przemysłu chemicznego, technik informacji naukowej i technik obuwnik (Dz. U. Nr 15, poz. 82).
10. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 3 lutego 2009 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. Nr 23, poz. 133). Data wejścia w życie – 22 lutego 2009 r.
- Jedyna zmiana w odniesieniu do poprzednio obowiązującego rozporządzenia z 2005 dotyczy możliwości organizowania wczesnego wspomaganie również przez niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne.
11. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 20 lutego 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i trybu przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych (Dz. U. Nr 31, poz. 208).
Data wejścia w życie – 13 marca 2009 r.
12. Ukazało się również długo oczekiwane ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50,

poz. 400) – o projekcie tego rozporządzenia pisaliśmy w „Meritum” 3 (10).

Data wejścia w życie – 1 września 2009 r. (z wyjątkiem §10 – 1 września 2010 r.).

13. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 19 marca 2009 r. w sprawie stażu adaptacyjnego i testu umiejętności w toku postępowania o uznanie kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. Nr 52, poz. 421) – weszło w życie z dniem ogłoszenia.

Ukazały się ponadto rozporządzenia „płacowe”:

14. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 24 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagradzania za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. Nr 52, poz. 422)

oraz:

15. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 24 marca 2009 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wynagradzania nauczycieli zatrudnionych w pub-

licznych szkołach i szkolnych punktach konsultacyjnych przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 52, poz. 423).

16. Lada dzień (piszę te słowa 3 kwietnia 2009 roku) spodziewamy się także publikacji podpisanego już przez Minister Katarzynę Hall ROZPORZĄDZENIA MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 23 marca 2009 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych. Zmiany wejdą w życie z dniem 1 września 2009 r.

Myślę, że w chwili obecnej warto zajrzeć na witrynę MEN w zakładkę „REFORMA PROGRAMOWA”, gdzie znaleźć można m.in. komentarze eksperckie do ramowych planów nauczania (http://www.reformaprogramowa.men.gov.pl/komentarze_eksperskie/).

Do niektórych wymienionych aktów prawnych powrócimy w następnym numerze.

Autor jest nauczycielem konsultantem Mazowieckiego Samorządowego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, kierownikiem Wydziału w Radomiu
